ئالىمجان ئىسمائىل

يېگانە دۇنيا

شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

ئالىمجان ئىسمائىل

بىگانە دۇنيا

(رومان)

شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: نىجات مۇخلىس
مەسئۇل كوررېكتورى: دىلىيار تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

يېگانە دۇنيا

(رومان)

ئاپتورى: ئالىمجان ئىسمايىل

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 2 - كوچا، 1 - قورۇ، پ: 830049)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ جىڭبەن باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1168×850مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 11.5
2008 - يىل 5 - ئاي 1 - نەشرى
2008 - يىل 5 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN978—7 — 5371 — 5835 — 0
سانى: 5000—1
باھاسى: 25.00 يۈەن
بېسىلىشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

图书在版编目(CIP)数据

孤独世界/阿里木江·斯马义著. —乌鲁木齐：
新疆青少年出版社，2008.5
ISBN978— 7—5371—5835—0

Ⅰ.孤… Ⅱ.阿… Ⅲ.长篇小说—中国—当代—
维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ.I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 015688 号

责任编辑：尼加提·穆合力斯
责任校对：迪力亚尔·吐尔逊
封面设计：阿里甫·夏

孤独世界（维吾尔文）
（长篇小说）
阿里木江·斯马义 著

新 疆 青 少 年 出 版 社 出 版
（乌鲁木齐市胜利路二巷 1 号 邮编：830049）
新疆新华书店发行 新疆金版印务有限公司印刷
850×1168 毫米 32 开本 11.5 印张
2008 年 5 月第 1 版 2008 年 5 月第 1 次印刷
印数：1—5000

ISBN978—7—5371—5835—0 定价:25.00 元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

1

بۇلاقسايدا بۇ يىلقى ياز قۇرغاق كەلدى، ياز كىرگەندىن بۇيان بىرەر قېتىم يەرلەر چىلاشقۇدەك يامغۇر ياغمىدى. ھەممە يەر قىزىپ، تونۇردەك ياناتتى، دەل - دەرەخلەرنىڭ يوپۇرماقلىرىنى بىر قەۋەت چاڭ - توزان قاپلىغان بولۇپ، شاخلار مىدىرلاپ قويۇشقىمۇ ھۇرۇنلۇق قىلىۋاتقاندەك سالپىيىپ تۇراتتى، ئەتراپ قۇرۇپ - قاغجىراپ ئاپئاق پارقىراپ تۇرىدۇ، تىنىق ئاسماندا ئېسىلىپ تۇرغان قۇياش ئەتىدىن - كەچكىچە ئۆزىنىڭ كۆيدۈرگۈچى ھارارىتىنى يىراقتا كۆرۈنۈپ تۇرغان كۈمۈش تاغلارغا، چۆل - دالا، ئېدىرلارغا، مەھەللە ئۈستىگە ئايىماي چاچاتتى، مەھەللىنىڭ ئەتراپىدىكى ئېگىزلىقلار، تاغ ئېتىكىدىكى بوزلۇق — ھەممە يەر سېرىق رەڭگە كىرىپ قۇرۇپ كەتكەنىدى. ھاۋا شۇنچىلىك تىنچىق ئىدىكى، خۇددى بىر تال سەرەڭگە ياقسىلا ئوت ئېلىپ كېتىدىغاندەك بولۇپ قالغانىدى. ئارىلاپ تاغ تەرەپتىن چىقىپ قالىدىغان شاماللار سالقىن بولۇپ، ئۇ ئۆزى بىلەن ئەتراپتىكى قۇرۇپ قاغجىرىغان ئوت - چۆپلەرنىڭ چۈچۈمەل، ئاچچىق پۇرىقىنى دىماغلارغا ئۇراتتى.

ئۆچكىلىك تېغىنىڭ كۈنچىقىش تەرىپىدىكى جىلغىنىڭ ئاغزىغا جايلاشقان بۇ يېگانە مەھەللىنىڭ شىمالىدا كەڭ كەتكەن بوزلۇق چۆل يېيىلىپ ياتاتتى. بۇلاقساي دەپ ئاتىلىدىغان بۇ كەنتنى پەقەت ئۈزۈندىن - ئۈزۈن يىلان باغرى ئوڭغۇل - دوڭغۇل ھارۋا يولى يېزىغا تۇتاشتۇرۇپ تۇراتتى، ئاتمىش تۇتۇنلۇك بۇ قەدىمىي مەھەللىنى جىلغىنىڭ ئىچىدىن ئېقىپ چىققان بىر ئۆستەڭ بۇلاق سۈيى كۆكەرتىپ تۇراتتى، بۇ مەھەللىنىڭ

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.co

قاچانلاردا، قانداق پەيدا بولۇپ قالغانلىق تارىخى توغرىسىدا ھەر-
كىم ھەر خىل تەبىرلەر بېرەتتى. بەزى قېرىلارنىڭ دېيىشىچە،
بۇلاقساي بىر زامانلاردا ناھايىتى چوڭ يۇرت بولغانمىش، جىلغى-
نىڭ ئىچىدىكى بۇلاقلارمۇ جىق بولۇپ، ئۇلار قوشۇلۇپ چوڭ
بىر دەريا سۇ ئاقىدىكەندۇق، مەھەللىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى
ھازىرقى قـاغجىراپ ياتقان بوزلۇق ئەينى چاغدا ھوسۇلى ئوخشاي-
دىغان تېرىلغۇ ئېتىزلىقلار ئىكەن، بىر يىللارغا كېلىپ قاتتىق
قۇرغاقچىلىق بولۇپ، جىلغىنىڭ ئىچىدىكى بۇلاقلار قۇرۇپ كې-
تىپ، ئېتىزلىقلار چۆللۈككە ئايلىنىپتۇ، ئادەملەرمۇ تېزىپ
ئازلاپ كېتىپتۇ، كېيىن بۇلاقلارنىڭ كۆزى يەنە ئېچىلىپ سۇ
پەيدا بولغاندىن كېيىن ئادەملەر يەنە پەيدا بولغانمىش... قايسى
يىلى دۆڭدىكى مازارلىقتا گۆركارلار يەرلىك كولاۋېتىپ يەر ئاس-
تىدىن ئاجايىپ چوڭ بىر كېسەكنى ئۇچرىتىپتۇ، كېسەكنىڭ
يۈزىدە ئويۇپ يېزىلغان غەلىتە خەتلەر بارمىش... بۇ خەۋەر ناھى-
يىگە يېتىپ، ئۇ يەردىن ئاشۇنداق قەدىمىي ئاسارئەتىقىلەرنى
باشقۇرىدىغان ئورۇننىڭ ئادەملىرى چىقىپ كۆرۈپ، بۇنىڭ مىڭ
يىللار بۇرۇنقى قەدىمكى ئادەملەر ئىشلەتكەن يېزىق ئىكەنلىكىنى
دېيىشىپ، كېسەكنى ئەكېتىپتۇ، بۇ ئىش بۇلاقسايدا نۇرغۇن
ھېكايىلەرنى پەيدا قىلدى. تۇگمەنچى مەسۇم تاران: «بۇلاقساي
ئۆز زامانىسىدا خاننىڭ يازلىق ئوردىسى بولغان جاي ئىكەن»
دېگەن پەتىۋانى تاپتى:
— بوۋامنىڭ دەپ بېرىشىچە، قەدىمكى زاماندا بۇ توڭگىرەك
بىر خانلىق بولۇپ، خان ياز كۈنلىرى ھاۋاسى سالقىن دەپ
بۇلاقسايدا تۇرىدىكەن، كېيىن بىر قېتىم بۇ يەردە قاتتىق ئۇرۇش
بولۇپ، ئادەملەر قىرىلىپ كېتىپتۇ، — دەيتتى ئۇ ۋە ئۆز
گېپىنىڭ ئىسپاتى ئورنىدا مەھەللىنىڭ كۈنپېتىش تەرىپىدىكى
دۆڭدە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان گۈمبەزنى مىسال قىلاتتى، —
بوۋامنىڭ دېيىشىچە، بۇ گۈمبەز چوڭ بوۋىمىز ئىدىلبابىنىڭ قەب-

-رسىكەن، ئىدىلباي يۇرتتا ئادەم قالمىغاندىن كېيىن ياقا يۇرتلاردىن نۇرغۇن ئادەملەرنى كۆچۈرۈپ ئەكېلىپ مەھەللىنى باشقىدىن ئاۋات قىپتۇ. ئىدىلباي يۇرت سورىغان، تولىمۇ باي ئادەم ئىكەندۇق، ئۇ مال - دۇنياسىنىڭ سانىنىمۇ بىلمەيدىكەن، ئەگەر ئۇنىڭ يىلقىلىرى ئۆستەڭگە سۇ ئىچكىلى چۈشسە، ئۆس-تەڭنىڭ سۈيى توختاپ كېتەتتىكەن ...

نېمىلا بولمىسۇن، بۇلاقسايلىقلار ئۆزلىرىنىڭ نامراتلىقىغا باقماي ئۆز يۇرتىنىڭ تارىخى بىلەن، بۇ يەردە ياشاپ ئۆتكەن ئەجدادلىرى بىلەن باشقا يۇرتلۇقلارغا تەڭ قىلمايتتى. مەسۇم تاراننىڭ دېگەنلىرىگە ئىشىنىپ قالدىمۇ، كىشىلەر بۇلاقساينى پايتەخت دەپمۇ قوياتتى ...

مەسۇم تاراننىڭ ئۆيى مەھەللىنىڭ ئەڭ يۇقىرىسىدا تاغقا يېقىن بولۇپ، ئاتا - بوۋىلىرىدىن قالغان ئىككى ئېغىزلىق كونا ئۆيدە ياشاپ كېلىۋاتقىلى ئەللىك يىلدىن ئاشقانىدى. ئۇ مۇشۇ ئۆيدە بەش باللىق بولدى، ئۈچ بالىسىنى چوڭ قىلدى، سوقما تام بىلەن سېلىنغان، پېشايۋانسىز بۇ ئۆي كونىراپ ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن مەسۇم تاراننىڭ كۆڭلىدە ئۇ شۇنچىلىك مەزمۇت ئىدى ۋە نېمىسى بىلەندۇر كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈنەتتى. ئوغلى تۇرغان نەچچە قاتار: «ئۆينى چېقىپ يېڭىلاپ سالايلى» دېسىمۇ مەسۇم تاران قەتئىي ئۇنىمىدى، ئۆينىڭ ئالدىدا قورۇق تام بىلەن چۆرۈلگەن خېلى چوڭلا قورۇ بولۇپ، ئۇنىڭدا قاچانلار-دا تىكىلگەن بىرنەچچە تۈپ قارىياغاچ بىلەن تېرەكلەر بار ئىدى، قالغان يەردە بولسا قوراي ئۆسۈپ كەتكەنىدى. مەسۇم تاران باشقا بۇلاقسايلىقلارغا ئوخشاش قورۇسىغا دەرۋازا قويمىغانىدى، دەرۋا-زىنىڭ ئورنىدا بولسا ئىككى چەتكە ياغاچتىن تۈۋرۈك ئورنىتىپ ئۇنىڭغا ئىككى تال چەنزىنى ئۆتكۈزۈپ قويغانىدى.

مەسۇم تاران ئەتىگەندە ئايالى شەرۋان تەييارلىغان قايماقسىز ئەتكەنچاينى ئالدىرىماي ئولتۇرۇپ ئىچىپ بولۇپ، ئادىتى بويىچە

موخوركا يۆگەپ چەكتى، زەھەردەك ئاچچىق ئىس بىردەمدىلا ئۆينىڭ پاكار تورۇسىنى بويلاپ يېيىلىپ، بىر قەۋەت بۇلۇت ھاسىل قىلدى. پەگاھدا چاي ئىچىۋاتقان قىزلىرى پەرىدە بىلەن خۇرشىدە تاماكىنىڭ ئاچچىق ئىسىغا چىدىيالمىدىمۇ، چايلىرىنى تېز - تېز سۈمۈردى - دە، سومكىلىرىنى كۆتۈرۈپ مەكتەپكە ماڭدى. شەرۋان بولسا ئېرىنىڭ ئادىتىگە كۆنۈپ كەتكەچكە گەپ - سۆز قىلماستىن داستىخاننى يىغىشتۇرۇپ ئۈن قاتتى:

— چاي تۈگەپتۇ، — دېدى ئۇ ئېرىنىڭ ئويچان تۇرقىغا ئەيمىنىپ قاراپ قويۇپ، — ئەتىگەن پەرى نەچچە ئۆيگە كىرىپ، ئاران دېگەندە ئايشىبۈۋۈلەردىن بىر سىقىم سوراپ ئەكەلدى. ئۆزىدە يوق ئالەمدە يوق بولىدىكەن ...

ئايالىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ مەسۇم تارانىنىڭ قارامتۇل ئۆڭى تۇرۇلدى، ئۇ ئاچچىقى بىلەن ئايالىغا بۇرۇلدى:

— قايسى كۈنىلا يېرىم چاي ئەكېلىپ بەرگەنتىمغۇ؟ — دېدى ئۇ.

— ئۈچ ۋاخ چاي ئىچىۋاتساق يېرىم چېيىڭىز نېمىگە يېتىدۇ؟

ئايالىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ مەسۇم تاران بوشىشىپ قالدى - دە، پەگاھدىكى تامغا يۆلەكلىك تاغارغا قاراپ قويدى.

«يېڭى بۇغداي پىشقۇچە ئۆينىڭ خىراجىتىگە ئىشلىتىدىغىنىمىز مۇشۇ يېرىم تاغار زىغىر، بىنەمنىڭ بۇغدىيى پىشىشقا يەنە ئىككى ئاي بار، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ يىلقى يازنىڭ ئەھۋالى مۇشۇنداق بولىدىغان بولسا بىنەمنىڭ ھوسۇلىمۇ تايىنلىق چىقىدىغان ئوخشايدۇ، بۇ يىل كۈن ئۆتكۈزمەكمۇ تەس بولامدۇ نېمە؟» شۇلارنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزۈپ مەسۇم تارانىنىڭ بېشىنىڭ ئىچىمۇ - تېشىمۇ قاتتى.

شەرۋان ئېرىنىڭ غەمكىن تۇرقىغا قاراپ گەپنى يۆتكىدى:

— پەرىنىڭ ئوقۇشىنى قانداق قىلىمىز؟

— بولدىلا، — دېدى مەسۇم تاران قولىنى سىلكىپ، — يەتتە يىل ئوقۇدى، ئەمدى ئۇنى نېمىمىز بىلەن ئوقۇتىمىز؟ قىز بالا شۇنچىلىك ئوقۇسا يېتىدۇ.

شەرۋان ئېرىنىڭ شۇنداق دېيىشىنى كۆڭلىدە پەرەز قىلىپ بولغانىدى.

— بىچارە قىزىم، — دېدى ئۇ مۇڭلۇق ئۇھ تارتىپ، — يەتتە يىل ئەلاچى بولۇپ ئوقۇغانىدى، چوڭ مەكتەپلەردە ئوقۇپ كادىر بولغۇسى بار ئىدى، ئەمدى نەچچە كۈن يىغلايدىغان بولدى - دە؟ ...

ئايالىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ مەسۇم تاراننىڭ كۆڭلى غەش بولدى: «مېنىڭمۇ تازا ئوقۇتقۇم بار ئىدى، لېكىن ھال - كۈنىمىز مۇشۇ تۇرسا نېمە بىلەن ئوقۇتىمىز؟ ...» دېدى ئۇ ئىچىدە ۋە ئەلەم بىلەن خورسىنىپ قويدى.

مەسۇم تاران تاماكىسىنى چېكىپ بولۇپ ھويلىغا چىقتى، نەيزە بويى ئۆرلىگەن قۇياش ئوچۇقچىلىقتا تۇرغان بۇ ھويلىنى كۆيدۈرۈپ نۇر چاچماقتا ئىدى، قاغجىراپ تۇرغان قورۇ ئوتتەك قىزىپ كەتكەنىدى. «پاھ، ھېلىتىنلا بۇنداق قىزىيدۇ، تومۇز كىرسە نېمە بولۇپ كېتەر؟ بىنەم كۆيۈپ كېتىدىغان بولدى - دە؟ ...» مەسۇم تاران كۈنگە ئاچچىقى بىلەن قاراپ قويدى - دە، غورۇنى ئاتلاپ كوچىغا چىقتى.

مەھەللە ئىچى جىمجىت ئىدى. بۇلاقسايلىقلارنىڭ قوپال، رەتسىز سېلىنغان كۆملاچ ئۆيلىرى ئىسسىقتا گويا ئۆيقۇسىراپ. غاندەك ئېزىلىپ تۇراتتى. پەقەت يول بويىدىكى قورۇپ قالغان قورايلارنىڭ ئارىسىدىن چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلدىغان ئاۋازىلا كې. لەتتى. مەسۇم تاران قىزىپ كەتكەن توپىلىق يول بىلەن تۆۋەنگە — يارمۇھەممەدنىڭ دۇكىنى تەرەپكە يول ئالدى. بۇلاق. سايلىقلارنىڭ ئادىتى شۇنداق ئىدى: ئۇلار ھەر كۈنى ئەتىگەنلىك چايلىرىنى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن ئىشى بولسۇن - بولمىسۇن،

مەھەللىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئاشۇ دۇكاننىڭ ئالدىغا بىر باراتتى، دۇكاننىڭ ئالدىدا ئىلگىرى كوممۇنا زامانىسىدا خېلى چوڭ باغ بولغان، ھازىر بولسا مېۋىلىك دەرەخلىرى قۇرۇپ بىرقانچە تۈپ قارىياغاچلا قالغان چىملىق بولۇپ، ھازىر بۇ يەر مەھەللىدىكى قارتىچىلارنىڭ يىغىلىپ قارتا ئوينايدىغان سورۇنى ئىدى. ئۇلار قارتا ئوينىغاچ مەھەللىدە يۈز بەرگەن يېڭىلىقلاردىن خەۋەر تېپىشاتتى.

مەسۇم تاران ھويلىسىنىڭ قورۇق تېمىنى ياقىلاپ ماڭدى. ئۇ قورۇق تاملىرىغا قاراپ ئەلەم بىلەن خورسىنىپ قويدى، ئادەم بېلىگە كېلىدىغان بۇ تاملارنىڭ بەزى يەرلىرى ئۆرۈلگەن، تاملار-مۇ قار - يامغۇرلار يالاۋېرىپ ئۇۋۇلىپ پاكارلاپ كەتكەنىدى. ئۇ خىيالىدا بۇ تاملارنى بۇ يىل يېڭىلاپ سوقماقچى بولغانىدى، لېكىن ئۇنىڭ قولىغا قول بولىدىغان ئوغلى تۇرغان بىر يىل بولدى، پۇل تاپىمەن دەپ ئۈيدىن چىقىپ كەتكەنچە ئىز - دېرەك-سىز يوقالدى، ئۇنىڭ تىرىك ياكى ئۆلۈكلىكىدىن خەۋەر يوق. ئۆيدە بارى ئىككى قىز، مەسۇم تاران ئۇلار بىلەن نېمە قىلالايدۇ؟ مانا، قۇرغاقچىلىق مۇشۇنداق بولۇۋەرسە دېھقانچىلىقنىڭمۇ تېگى تايىنلىق بولۇپ قالدى، قىشتىن قانداق ئۆتۇش بىر گەپ ... مەسۇم تاراننىڭ خىيالىغا شۇ ئىشلار يەنە كېلىۋېلىپ ئىچى ئاچ-چىق بولدى ... قۇياش زەھەردەك كۆيدۈرۈپ نۇر چاچماقتا، يەردىن گۈپۈلدەپ ئوت - يالقۇن ئۇراتتى، ئۇنىڭ پۇتىغا كىيىۋال-غان سېرىق چۇخىيى ماڭغانسېرى قىزىپ پۇتىنى كۆيدۈرۈپ بار-ماقتا ئىدى. ئۇ دۇكاننىڭ ئالدىغا كەلگۈچە ئىسسىپ قارا تەرگە چۆمۈپ كەتتى.

مەسۇم تاران كەلگەندە ئۇ يەردە يەتتە - سەككىز ئادەم غۇژمەك بولۇشۇپ ئويۇنغا چۈشكەنىدى. قارتا ئويناۋاتقانلار بولاق-سايدا نام - ئاتىقى بار چوڭلار ئىدى. ئۇلار تولا دەسسىلىپ چىملىرى قۇرۇپ تاقىر بولۇپ كەتكەن يەرگە قەغەز يەشكىنى

يېيىپ سىلىپ ئويناۋاتاتتى. قورۇق تامنىڭ شورىسىدىن ئاتلاپ كىرىۋاتقان مەسۇم تاراننى كۆرگەن قارامتۇل، ئورۇق، سول كۆزى قىيسىقراق بىرەيلەن ئۇنى چاقىردى:

— كەل، كەل، مەسۇم، — دېدى ئۇ قولىنى شىلتىپ، — مۇنۇ تاز بىلەن بىر بولۇپ ئامەت قاچتى ... بۇگۈن يۈزىنى يۇيماي چىققان ئوخشايدۇ ...

ئۇنىڭ قارشىسىدا ئولتۇرغان دوغىلاق، كوسا چىراي پايـ نەكۋاش ئادەم ياراتمىغاندەك بېشىنى چايقىدى:

— ئوينىيالمىساڭ مەندىن كۆرەمسەنۇي، — دېدى ئۇ دىمىغىنى قېقىپ، — شەرەت قىلغاننى ئۇقمايدىغان دۆت نېمىكەنسەن.

— نېمىنى شەرەت قىلغانتىڭ؟

— قاغا چۇش دېسەم تاپاننى چۇشۇپ يۈرۈيسەنغۇ؟

— تۈزۈكرەك شەرەت قىلمامسەن؟

— شەرەتنى كۆرسەڭ بولىدۇ ـ دە؟ — دېدى دوغىلاق ھەمراھىنىڭ «قارىغۇ» لەقىمىنى كەلتۈرۈپ.

— ئۇنداق ئادەم نېمە بېشىڭنى تاتىلايسەن؟ — دېدى ئۇ دوغىلاقنىڭ «تاز» لەقىمىگە توغرىلاپ.

بۇلاقسايلىقلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە يارىشا لەقىمى بار، شۇڭا ئۇلارنىڭ ئويۇنىمۇ چاقچاق بىلەن داۋاملىشاتتى. ئۇلار شۇ چاقچاقلىرى بىلەن ئۇزۇن كۈننىڭ ئۆتكىنىنى بىلىشمەيتتى، پەقەت قورساقلىرى ئېچىپ كورۇلدىغاندىلا: «چاي ئېچىپ كېلەيلى» دېيىشىپ قوپۇشاتتى.

بىر ئازدىن كېيىن ئۇلارنىڭ يېنىغا پاكار، ۋىجىك كەلگەن، ئاغزىدا بىرنەچچە تال سارغىيىپ كەتكەن چىشى قالغان ئادەم پەيدا بولدى. ئۇ خۇددى دەرسكە كېچىكىپ قالغان ئوقۇغۇچىدەك خىجالەت بولغان قىياپەتتە ئويناۋاتقانلارغا قاراپ ھىجىيىپ قويدى.

— ھە، ئىلەك، بۈگۈن كەچ قاپسەنغۇ؟ — دەپ سورىدى

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

مەسۇم تاران ئۇنىڭغا قاراپ قويۇپ، — ئۇماي بۆشۈكتىن بالدۇر يەشمەپتۇ ـ دە، ھە؟ ...

— ئىلەكچۇ بۆشۈككە ئۆگىنىپ قېلىپ تاڭنىڭ ئاتقىنىنىمۇ ئۇقماي ئۇخلاۋېرىدىغان بوپتۇ، — دېدى «تاز» لەقىمى بار شەمەـ شى.

ئۇنىڭغا ئۇلاپلا «قارىغۇ» لەقىمى بار جەپە ئىلەككە چاقچاق قىلدى:

— سېنى ئاخشام بالىلىرىڭ بىلەن بۆشۈك تالىشىپ مۇشتىـ لاشتى دەيدىغۇ؟

— ھەئە، قىل قالدىم كۆزۈمدىن ئايرىلىپ قالغىلى، — دېدى ئىلەكمۇ بوش كەلمەي.

ئىلەك مەھەللىدىكى بەش كېپىل دېھقانىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر نامى بار ھۇرۇنلار بولۇپ، ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان ھۆكۈمەتنىڭ قۇتقۇزۇشىغا يۆلىنىپ كۈن كەچۈـ رۈۋاتقانلار ئىدى. مەھەللىدە ئۇنىڭ ئۇستىدە تۈرلۈك ـ تۈرلۈك لەتىپىلەر توقۇلۇپ تۇراتتى، ئىلەكنىڭ جۇغى كىچىك بولغىنىغا قارىماي ئايالى ئۇماي بەستلىك، يوغان ئايال ئىدى. نەچچە يىلـ نىڭ ئالدىدا شەمشى قارتا سورۇنىغا بىر گەپنى كۆتۈرۈپ كەلدى:

— ئاخشام كېچىدە ئىلەكنىڭ ئۆيىدە قىيا ـ چىيا بولۇپ كەتتى ... «بۇلار نېمە بولغاندۇ؟» دەپ چىقسام ئىلەك ئۇماينى تىللىغىلى تۇرۇپتۇ ... كېيىن ئۇقسام كېچىسى ئوغلى قاسىم يىغلاپ كېتىپتىكەن، ئۇماي ئۇيقۇچىلىقتا ئوغلىنى بۆشۈككە بۆـ لىدىم دەپ يېنىدا ياتقان ئىلەكنى كۆتۈرۈپ بۆشۈككە تىقىپتۇ، شۇ جېدەلكەن... ئىلەك «بۇنىڭدىن كېيىن سەن گۇينىڭ قېشىدا ياتمايمەن» دېدى...

يەنە بىر كۈنى جەپە ئىلەكنىڭ ئۇستىدە يېڭى بىر گەپنى تاپتى:

— ئەتىگەن ئىلەكنىڭ ئۆيىگە كىرسەم بىرنېمىنى كۆرسەتـ

تى، قارىسام شۈمەك ئىكەن، نېمەڭ بۇ دېسەم، بۇ مەن بۆشۈكتە ئىشلەتكەن شۈمەك، ئىككى بالامۇ مۇشۇ شۈمەكتە چوڭ بولدى، دەپ ساندۇققا سېلىپ قويدى …

شۈنىڭدىن كېيىن ئىلەككە شۈمەك دېگەن لەقەم قويۇلۇپ قالدى.

— ئىلەك، — دېدى جەپەبايىقى چاقچاقىنى داۋاملاشتۇرۇپ، — بىزنىڭ نەۋرىگە شۈمەك تاپالمايۋاتىمىز، ھېلىقى شۈمىكىڭنى بېرىپ تۇرامسەن؟

— ساڭا بەرسەم دۇربۇن قىلىۋالارسەن …

قىيقاس كۈلكە كۆتۈرۈلدى.

— يارايسەن، ئىلەك، — دېدى شەمشى يانپىشىدىغا ئۇرۇپ، — بۈگۈن ئۆيدە پولۇ يەپ چىقتىڭمۇ نېمە؟

— ئاخشام بىزنىڭ خوتۇن باش پىشۇرغانىدى، ئەتىگەن شۈنىڭ بىلەن ناشتا قىلدىم …

— بۈگۈن ئىلەككە تەگكىلى بولمايدىكەن جۇمۇ، — دېدى شەمشى بېشىنى چايقاپ، — خورازدەكلا تېپىدىغان بوپتۇ، ھە، راست، خورىزىڭ بارمۇ؟

— ئەتىگەندە شۈنىڭ جېدىلى، — دېدى ئىلەك، — سەھەردە تازا تاتلىق ئۇخلاۋاتسام لاپاس «قاراس - قۇرۇس» قىلىپ قالدى، نېمەرۇي دەپ ھويلىغا چىقىپ قارىسام، بىزنىڭ قىزىل خوراز لاپاسنىڭ لىمىغا قونۇپ تۇرىدۇ، بىركەمدە نېمە بولدى دېمەمسىلەر، قىزىل خوراز تازا كېرىلىپ تۇرۇپ بىر قىچارغانىدى، بىلمىدەك كېلىدىغان لىم «قارس» قىلىپ قاق ئوتتۇرىسىدىن ئۈزۈلۈپ كەتسە بولىدۇ، ھېلىمۇ قىزىل خوراز ساق قالدى دەڭلا، شۇ لاپاسنى ئوڭشايمەن دەپ هايال بولۇپ قالدىم …

ئۇنىڭ بۇنداق پولىرىنى تولا ئاڭلاپ كەتكەن سورۇندىكىلەر تېلىقىپ كۈلۈشتى.

— ئالامەت خورىزىڭ بار - دە، ئىلەك، — دېدى مەسۇم

تاران ئۇنى يەنە گەپكە سالماقچى بولۇپ، — ئاڭلىساق، خورىزىڭ قايسى كۈنى رېھىم شاھنىڭ تراكتورىنى ئېرىقتىن چىقىرىپ بېرىپتۇ دەيدىغۇ؟

— راست، — دېدى ئىلەك جانلىنىپ، — بىر كۈنى ھويلىدا قىزىل خورازغا دان بېرىپ تۇراتتىم، رېھىم شاھ توۋلاي-دۇ، نېمە بولغاندۇ دەپ چىقسام تراكتورى بىزنىڭ ئىشىكنىڭ ئالدىدىكى ئېرىققا پېتىپ قاپتۇ، «تارتلا» قىلىدۇ چىقالمايدۇ، چاقى جايىدىلا پىرقىرايدۇ، قولۇم - قوشنىلار يىغىلىپ ئىتتى-رىشتۇق، چىقىرالمىدۇق. «قانداق قىلارمىز؟» دەپ بېشىمىز قېتىپ تۇراتتى. بىركەمدە بىزنىڭ قىزىل خوراز قورۇدىن ئال-چاڭشىپ چىقىپ تراكتورنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ بازلىغىلى تۇر-دى، بۇ نېمە كارامەت كۆرسىتەر، دەپ تۇرۇشۇمغا ئۇ كەينىگە شوخشۇپ كېلىپ تراكتورنى بىرلا تېپىۋىدى، رېھىم شاھنىڭ تراكتورى ئېرىقتىن توپتەك قاڭقىپ چىقىپ كەتتى، رېھىم شاھ-نىڭ پىششىقلىقىنى بىلىسىلەرغۇ، دىۋانىغىمۇ تىيىن بەرمەيدۇ، ئەمما شۇ كۈنى يانچۇقىدىن ئەللىك سومنى ئېلىپ قىزىل خوراز-نىڭ بېشىدىن ئۆرۈپ قولۇمغا تۇتقۇزۇپ قويدى ...

— شۇ ئەللىك سومنىڭ باردۇ؟ — مەسۇم تاران كۆلگىنىچە سورىدى.

— قانداق دەيسەن؟

— سېنىڭ خورىزىڭنىڭ داڭقى ئەمدى پۈتۈن ناھىيىگە پۇر كېتىدۇ دېگىنە، مەن ئۇنىڭغا خەقلەرنىڭ تىلى تېگىپ كې-تەمدىكىن، دەپ ئەنسىرەۋاتىمەن.

— ئەمىسە قانداق قىلىمەن؟

— بىز ھەر نامىزىمىزدا ئۇنىڭ ئامانلىقىنى تىلەپ دۇئا قىلىپ تۇرىمىز، سەنمۇ بىزنى رازى قىلىۋېتىسەن - دە؟

— نېمە قىلىپ بېرىمەن؟

— جىق نېمە دېمەيمىز، — دېدى مەسۇم تاران قولىدىكى

قارتىنى كۆرسىتىپ، — دۇكـانـدىن يېڭـى بىر قارتا ئالساڭ بولدى.

ئىلەك ئاتقان پوسىنىڭ ئۆزىگە زىيان كەلتۈرگەنلىكىنى ئويـلاپ ھىجايدى:

— قارتىنىڭنى ئالاتتىم، — دېدى بېشىنى قاشلاپ، — شۇنىسى باياتىن يانچۇقۇمغا تىيىن سالماي چىقىپتىمەن ...

— ئىلەكنىڭ ئاتقان پوسىنىڭمۇ يېلى چىقتى، — دېدى مەسۇم تاران قولىنى سىلكىپ، — بۇنىڭ قۇرۇق گېپىنى ئاڭلاپ ئولتۇرغان بىزمۇ ئەخمەق ... بولدى، جەپە، شىلىغىنە قارتاڭنى، كونا بولسىمۇ شۇنى ئويناپ تۇرايلى ...

بۇلاقسايلىقلارنىڭ كۈنى مانا مۇشۇنداق ئۆتىدۇ، ئۇلار ئۇـ چۇن ئەڭ چوڭ ئەمەك ئاشۇ قارتا ... ئۇلار ئەتىگىنى ئۆيىدىن خوتۇنلىرى ئېتىپ بەرگەن ئەتكەنچايلىرىنى ئىچىپ چىقاتتى ـ دە، مۇشۇ يەرگە يىغىلىپ قارتا ئويناپ كۈننى كەچ قىلىشىدۇ، بۇ ئويۇن ئۇلارنى بۇ دۇنيادىكى ھەممە ئىشلاردىن — ئېتىز ـ ئېرىقنىڭ ئىشلىرى، ئۆينىڭ غېمى، بالا ـ چاقىلارنىڭ غوۋغالىـ رىدىن ئازاد قىلىۋېتىدۇ، ئۇلار ئۇچۇن تۇرمۇشنىڭ قىزىقى، ھۇزۇرى مۇشۇ ئىدى ...

يولدا پەيدا بولغان موتسىكلىتنىڭ ئاۋازى ئۇلارنى ئويۇندىن توختاتتى، ناھىيە تەرەپتىن كەلگەن چوڭ يولدا چاڭ توزوتۇپ ئىككى موتسىكلىت كېلىۋاتاتتى.

— تېيىپقۇ كېلىۋاتقان، — دېدى ئىلەك سوقما تامدىن بويۇنداپ قاراپ، — يېزىغا بارغان ئوخشايدۇ ـ دە؟

— كەينىدە كېلىۋاتقان كىم ئۇ؟ — مەسۇم تاران سورىدى.

— ۋايتاڭەي ...

— كادىردەك قىلامدۇ نېمە؟

— پاقلان يېگۈسى كەلگەن بىرىدۇر، — دېدى شەمشى ۋە ئىلەككە قاراپ چاقچاق قىلدى، — ئىلەك، بېرىپ تېيىپتىن

سوراپ باققىنە، قۇتقۇزۇش بېرىدىغانغا كەلگەن كادىر بولۇپ قالمىسۇن يەنە ...

قارتىچىلار تەرەپ - تەرەپتىن ئىلەكنى ئوتتۇرىغا ئالدى:

— قۇتقۇزۇشنى ئەتىيازدا ئېلىپ بولدىغۇ، ئېشەك هارۋىلىق بولۇۋالدى.

— بۇدا موزايلىق كالا سورا ...

— ئاۋۇ خورىزىڭنىڭ گېپىنى قىلما جۇمۇ! ... باي ئىكەن-سەن دەپ هېچنېمە بەرمەيدۇ.

— قارتا ئېلىپ بەرلا دېگىنە...

كەنت مۇدىرى تېيىپ قارتىچىلارنىڭ ئۇدۇلىغا كەلگەندە توختاپ سالام قىلدى - دە، ئۆتۈپ يارمۇهەممەدنىڭ دۇكىنىغا بېرىپ موتسىكلىتتىن چۈشتى ۋە كەينىدىكى هەمراهىنى باشلاپ دۇكاننىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتتى. شۇنى كۆتۈپ تۇرغاندەك ئىلەك ئورنىدىن تۇردى:

— تاماكا ئەكېلەيچۇ، — دەپ دۇكانغا قاراپ ماڭدى.

— هېلى پۇل سالماي چىقىپتىمەن دەۋاتاتتىڭغۇ؟ — شەمشى ئۇنىڭ كەينىدىن توۋلىدى، لېكىن ئىلەك ئاڭلىمىغانغا سېلىپ كېتىۋەردى. ئارىدىن يېرىم سائەت ئۆتكەندە ئىلەك قارتىچىلارنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى.

— تېيىپ كىمنى باشلاپ كەپتۇ بىلەمسىلەر؟ — دېدى ئۇ ئالدىراپ.

— قۇتقۇزۇش بېرىدىغان كادىرمىكەن؟

— كىم ئىكەن، دېمەمسەنۇي! ...

قارتىچىلار ئويۇننى توختىتىپ ئۇنىڭ ئاغزىغا قاراشتى.

— يېزىغا يېڭىدىن باشلىق بولۇپ كەلگەن ئىسراپىل دېگەن يىگىتكەن، — دېدى ئىلەك جىددىي تۇردە.

— ئۇ نېمىدەپ كەپتۇ؟

— بۇلاقسايدا تۇرۇپ ئىشلىگىلى كەپتۇمىش ...

— ئېتىنى كىم دېدىڭ؟ — مەسۇم تاران سورىدى.

— ئىسراپىل دېگەندەك قىلدى ...

— دۇكاندا نېمىش قىلىۋاتىدۇ؟

— ئۇسسۇزلۇق ئىچىۋاتىدۇ ...

— ئەمدىزە، بۇ غوجامنى باقىدىكەنمىز - دە، — دېدى شەمشى ئۇھ تارتىپ قويۇپ، — بۇ يىلقى قۇرغاقچىلىقمۇ يېتىپ ئاشاتتى.

— بېشىڭنى قاتۇرما، ئاداش، — دېدى مەسۇم تاران چاقچاق قىلىپ، — بۇنداق باشلىقلارنى ئاز كۆردۇڭمۇ، بېشىمىز ئامان بولسا بۇنىمۇ يولغا سالىمىز ...

شۇ ئارىدا دۇكاننىڭ نېرىسىدىكى مەسچىتتىن ئابدۇل مەزىننىڭ سوزۇپ ئېيتقان ئەزان ئاۋازى كەلدى. قارتىچىلار قارتىنى يىغىشتۇرۇپ ئورنىدىن تۇرۇشتى - دە، ئىشتانلىرىنىڭ كەينىدىكى توپىنى قېقىشىپ، مەسچىت تەرەپكە مېڭىشتى.

2

ئىسراپىل تېيىپنىڭ ئايالى ئەتكەن گۆشسىز سۇيۇقئاشنى ئىچىپ بولۇپ بىردىنلا بوشىشىپ كەتتى، بۈگۈنكى مېڭىش ئۇنى ئوبدانلا ھاردۇرغانىدى، ئۇ «دەم ئالاي» دەپ ياتىقىغا چىقتى. بۇ ئۆي ئەسلىدە تېيىپنىڭ ئىشخانىسى بولۇپ، يۇقىرىدىن كەنتكە كادىرلار كېلىپ قالسا يېتىپ - قوپىدىغان مېھمانخانا بولۇپمۇ خىزمەت قىلاتتى. تېيىپ ئىسراپىلنى مۇشۇ ئۆيگە ئورۇنلاشتۇردى.

— تامىقىڭ بىزنىڭ ئۆيدە بولىدۇ، — دېدى تېيىپ ئۇنىڭغا.

— كەنتنىڭ بىرەر ئېغىز ئىشخانىسى يوقمۇ؟

— ئىشخانا نېمىش قىلىسۇن، — دېدى تېيىپ كۈلۈپ، —

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com